

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 3/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om försäkringsavtal och vissa andra lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 14 maj 2009 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om försäkringsavtal och vissa andra lagar som har samband med den (RP 63/2009 rd) till ekonomiutskottet för beredning.

Lagmotion

I samband med propositionen har utskottet behandlat en lagmotion med förslag till lag om ändring av 16 § i lagen om försäkringsavtal (LM 46/2007 rd — Janne Seurujärvi /cent), som remitterades till utskottet den 27 september 2007.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Marjo Lahelma, justitieministeriet

- försäkringsöverinspektör Tom Strandström och matematiker Harri Isokorpi, social- och hälsovårdsministeriet
- marknadsövervakare Päivi Turunen, Finansinspektionen
- jurist Riikka Rosendahl, Konsumentverket
- direktör Lea Mäntyniemi, Finansbranschens Centralförbund
- jurist Ismo Heinström, Pensionsstiftelseförbundet — PSF rf
- verkställande direktör Irene Luukkonen, Försäkrings- och finansrådgivningen
- generalsekreterare Sari Loijas, Riksomfattande handikapprådet.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Konsumentverket
- Finlands Konsumentförbund.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONEN

Propositionen

Regeringen föreslår tillägg och ändringar i lagen om försäkringsavtal och vissa preciseringar i äktenskapslagen, lagen om preskription av skulder, försäkringsbolagslagen och lagen om försäkringsförmedling. Syftet är att undanröja oklarheter och problem som kommit i dagen i den praktiska tillämpningen av lagen om försäkringsavtal.

Det allmänna tillämpningsområdet för lagen om försäkringsavtal ska ändras så att bestämmelserna i princip omfattar alla försäkringsformer. Tillämpningsområdet ska fortfarande uteluta återförsäkring och lagfästa försäkringar, med undantag av trafikförsäkringar, patientförsäkringar och miljöskadeförsäkringar. På dem tillämpas bestämmelserna i lagen om försäk-

ringsavtal till den del något annat inte är bestämt i lagarna om de här försäkringarna.

Lagens tvingande karaktär i förhållande till försäkringstagarens förmån ska utvidgas. I dagens läge är lagen tvingande gentemot försäkringstagaren bara om denne är en konsument eller en näringsidkare som kan jämföras med en konsument. Lagen föreslås vara tvingande också i förhållande till sådana juridiska personer som i egenskap av försäkringsgivarens avtalspart kan jämföras med en konsument. Genom ändringen kommer skyddet att gälla de flesta bostadsaktiebolag och ideella föreningar. Försäkringsgivarens regressrätt ska klarläggas i de fall där skadan vållats av en tredje person som inte är en fysisk person.

Försäkringsgivaren ska åläggas att ange grunderna för sitt beslut i sådana fall att försäkringsgivaren avslår en ansökan om försäkring eller säger upp en försäkring. Grunden ska vara förenlig med lag och god försäkringssed.

Lagen föreslås bli kompletterad med särskilda bestämmelser om försäkringsgivarens skyldighet att ge försäkringssökanden information om fondförsäkringar. Informationen ska särskilt beakta sådana omständigheter som är väsentliga för valet av placeringsobjekt och alldeles särskilt försäkringssökandens tidigare erfarenhet av placeringar och syftet med placeringarna. Genom förordning av justitieministeriet kan det ut-

färdas närmare bestämmelser om hur de uppgifter som anges i bilaga III till livförsäkringsdirektivet 2002/83/EG ska lämnas. Finansinspektionen ska kunna meddela vissa sådana bestämmelser av teknisk natur som preciserar informationskyldigheten.

Lagstiftningen om försäkringstagarens och den försäkrades upplysningsplikt ska preciseras genom särskilda bestämmelser om verkningarna av försummelse i sådana fall där försäkringspremien har varit klart lägre till följd av att oriktiga uppgifter lämnats än vad den skulle ha varit om korrekta uppgifter hade uppgetts.

Dessutom ska olika bestämmelser om s.k. gruppförmånsförsäkringar, förmånstagarförordnanden, utmätning av rättigheter som bygger på livförsäkring, preskription av ersättningsanspråk och tidsgränser för att väcka talan preciseras.

Lagarna avses träda i kraft cirka sex månader efter det att de har antagits och stadfästs.

Lagmotionen

I lagmotionen föreslås att 16 § i lagen om försäkringsavtal ändras så att försäkringsgivaren ska sända ett meddelande till försäkringstagaren i ett rekommenderat brev om att en s.k. fortlöpande försäkring sägs upp senast en månad före försäkringsperiodens utgång.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Ekonomiutskottet föreslår att lagförslagen i propositionen godkänns med ändringar i förslaget till lag om ändring av lagen om försäkringsavtal och att lagförslaget i lagmotionen förkastas.

Okklarheter och tolkningsfrågor bör lämpligen undanröjas i lagen om försäkringsavtal, anser ekonomiutskottet. Lagen trädde i kraft i början av juli 1995. I de ändringar som nu ska göras i lagen har utvecklingen och de nya typerna av försäkringsprodukter på försäkringsmarknaden vägts in.

Lagen ska bl.a. kompletteras med en ny 6 a § om att en konsument eller med en konsument jämförbar försäkringssökande ska meddelas grunden för avslag på ansökan om försäkring, om det inte handlar om misstanke om penningtvätt eller terrorism. Ekonomiutskottet har gjort en sådan ändring i bestämmelsen att grunden för avslag alltid ska meddelas skriftligt och inte, som enligt propositionen, bara på begäran av försäkringssökanden. Försäkringsgivaren ska räkna med att motivera avslaget skriftligt redan utifrån propositionen. En skriftlig motivering ger den som ansökt om försäkring en bättre

chans att bedöma om grunden för avslag är förenlig med lag och god försäkringssed, så som lagen kräver att den ska vara.

I 10 § i lagen om försäkringsavtal föreskrivs det om grunder som försäkringsgivaren inte får åberopa för att avslå en ansökan om personförsäkring. Grunderna gäller den tilltänkte försäkrades hälsotillstånd. Det finns inga andra särskilda bestämmelser om avslagsgrunder.

I propositionens motivering (s. 18) hänvisas det till jämlikhetsprincipen i 6 § i grundlagen. Där sägs det att ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Lagen om försäkringsavtal gäller frivilliga försäkringar som i princip omfattas av avtalsfrihet. Av principen om avtalsfrihet följer bl.a. att försäkringsgivaren inte har någon skyldighet att ingå ett försäkringsavtal med alla som önskar det.

Ekonomiutskottet hänvisar till likställighetsprincipen i grundlagen och inskräper att enbart handikapp emellertid inte får vara en grund för att avslå en ansökan om försäkring. Avslag ska motiveras på medicinska grunder och med försäkringsmatematiska kalkyler. Utskottet hänvisar till detaljmotivet till 6 a §.

Enligt vad utskottet fått veta har en del försäkringsbolag på grund av konkurrensen redan höjt övre åldersgränsen till exempel för fortlöpande reseförsäkring från 75 till 80 år. Det är en positiv utveckling som pekar på att de äldre i dag är både friskare och handlingskraftigare. Det är viktigt att ge akt på de äldres tillgång till frivilliga försäkringar med tanke på avtalsfriheten och grundlagen. Tillgången till frivilliga försäkringar garanteras i sin tur av marknadskonkurrensen.

Detaljmotivering

1. Lag om ändring av lagen om försäkringsavtal

4 §. Bestämmelser som skall tillämpas på grupp-försäkring. Bestämmelserna om grupp-försäkring har kompletterats med 20 a §, som fallit bort i propositionen.

6 a §. Meddelande om avslagsgrund. Enligt propositionen ska avslagsgrunden på försäkringssökandens begäran meddelas skriftligt. Avslagsgrunden ska vara förenlig med lag och god försäkringssed.

Utskottet har gjort en sådan ändring i bestämmelsen att avslagsgrunden alltid ska meddelas sökanden skriftligt. Försäkringsgivaren ska i vilket fall räkna med att meddela grunden skriftligt. Om grunden meddelas skriftligt, har den sökande en bättre chans att i förekommande fall anlita behörig expertis för att bedöma, om avslagsgrunderna är förenliga med lag och god försäkringssed.

Utskottet understryker att ett handikapp inte i sig är en grund förenlig med lag eller god försäkringssed för att avslå en ansökan om försäkring. Jämlikhetsprincipen och de förbjudna diskrimineringsgrunderna, däribland handikapp, i 6 § i grundlagen tas upp också i motivet till 6 a § (s. 18) i propositionen. Även om ett handikapp, beroende på typ, kan innebära en ökad risk vid personförsäkring, får det inte leda till systematiska avslag på handikappades ansökningar om försäkring. Den verkliga ökade risken kan beaktas på ett skäligt sätt i försäkringspremien och försäkringsvillkoren. Det bör dessutom beaktas att bedömningen av den risk som ett handikapp eventuellt medför ska grunda sig på behöriga och aktuella medicinska bevis och försäkringsmatematiska kalkyler.

13 §. Försäkringstagarens rätt till fribrev eller återköpsvärde vid personförsäkring. Hänvisningen till 20 a § i paragrafens 3 mom. har strukits för att det 20 a § 3 mom. som avses i paragrafen har utgått.

20 a §. Ändring av avtalsvillkoren för en personförsäkring. Paragrafens 3 mom. har strukits för att sakkunniga som utskottet hört har kritiserat det för att vara oklart och motstridigt. Genom att stryka momentet undviker man de problem momentet ger upphov till, inte minst i relation till 2 mom.

Momentet var besvärligt också med tanke på diskrimineringsförbudet i EU-rätt i och med att bestämmelserna i praktiken skulle ha blivit tillämpliga bara på nationella försäkringsbolag och skulle ha gett dem en något bredare rätt att ändra avtalsvillkoren än vad utländska bolag skulle ha haft utifrån övriga bestämmelser i paragrafen.

Till följd av att 3 mom. stryks har den relevanta meningen i 6 mom. i propositionen strukits. Bestämmelserna om ikraftträdandet i 6 mom. har dessutom setts över för att det blir allt vanligare med korta, ofta bara en månad långa premieperioder vid olycksfalls- och personförsäkringar. Försäkringspremier och avtalsvillkor får inte ändras oftare än en gång per år, även om premieperioden är kortare än ett år.

Lagmotionen

Utskottet noterar att det i lagen om försäkringsavtal utöver 16 § finns fem andra paragrafer som gäller försäkringsgivarens rätt att säga upp ett avtal på olika grunder och meddelande om uppsägning (15, 17, 25, 27 och 39 §). En del ändringar i villkoren (t.ex. begränsning av ersättnings omfattning) kan ur försäkringstagarens synvinkel jämföras med partiell uppsägning av

Utskottets ändringsförslag

Lagförslag 1

4 §

Bestämmelser som ska tillämpas på gruppförsäkring

På gruppförsäkring tillämpas bestämmel-

försäkringen (18, 19, 20, 25 och 27 §). Om 16 § i motionen ändrades, skulle det kräva att också paragraferna ovan analogt ses över.

Formkravet i lagmotionen, alltså ett rekommenderat brev, är ett problem. I 12 § i lagen om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster (458/2002) föreskrivs det om uppfyllande av formkraven för avtal på elektronisk väg. Bestämmelserna gäller också parternas meddelande som hänför sig till avtalsförhållandet, som meddelanden om uppsägning. Meningen har varit att säkerställa att de lagfästa formkraven inte hindrar att ärendet sköts på behörigt sätt också elektroniskt. Ett rekommenderat brev kan inte sändas elektroniskt.

Utskottet anser att lagmotionen inte rätar ut de många frågetecknen kring formkraven och att den därför inte är genomförbar som sådan. Utskottet föreslår att lagmotionen förkastas.

Utskottets förslag till beslut

Ekonomiutskottet föreslår

att lagförslag 2—5 godkänns utan ändringar,

att lagförslag 1 godkänns enligt propositionen men 4, 6 a, 13 och 20 a § med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att lagmotion LM 46/2007 rd förkastas.

serna i 1—4, 8, 15, 18, 20, 20 a, 22—37, 44 och 46 §, 47 § 3 mom., 48—51, 55, 56, 59—61 och 67—82 §. På gruppförsäkring som är i kraft endast under ett tillfälligt besök på en avtalad plats eller under deltagande i verksamhet som pågår högst en månad tillämpas endast bestämmelserna i 1—4, 8 och 22—37 §, 47 § 3 mom., 55, 59—61, 69—75, 81 och 82 §.

6 a §

Meddelande om avslagslagsgrund

Om en konsument eller den som enligt 3 § 2 mom. kan jämföras med en konsument inte meddelas försäkring ska grunden för avslaget meddelas försäkringssökanden, om inte avslaget grundar sig på 26 § i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt och av finansiering av terrorism (503/2008). *Grunden ska meddelas skriftligen. Den ska vara förenlig med lag och god försäkringssed.*

13 §

Försäkringstagarens rätt till fribrev eller återköpsvärde vid personförsäkring

(1 och 2 mom. som i RP)

I villkoren för en pensionsförsäkring får det föreskrivas att försäkringstagaren inte har rätt till återköpsvärde enligt 1 eller 2 mom. (*Utesl.*).

20 a §

Ändring av avtalsvillkoren för en personförsäkring

(1 och 2 mom. som i RP)

(3 mom. *utesl.*)

(3 och 4 mom. som 4 och 5 mom. i RP)

Försäkringsgivaren ska sända ett meddelande till försäkringstagaren om hur premien eller övriga avtalsvillkor ändras. I meddelandet ska nämnas att försäkringstagaren har rätt att säga upp försäkringen. (*Utesl.*). Ändringen träder i kraft vid ingången av den första premieperiod, eller, om *premieperioden är kortare än ett år eller om ingen premieperiod avtalats*, vid ingången av det första kalenderår som följer efter att en månad förflutit efter det att försäkringsgivaren sände ett i detta moment avsett meddelande om ändring av avtalsvillkoren till försäkringstagaren.

Helsingfors den 12 mars 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd
vordf. Antti Rantakangas /cent
medl. Hannu Hoskonen /cent
Harri Jaskari /saml
Matti Kangas /vänst
Toimi Kankaanniemi /kd
Miapetra Kumpula-Natri /sd

Jouko Laxell /saml
Marjo Matikainen-Kallström /saml
Oras Tynkkynen /gröna
Markku Uusipaavalniemi /cent
ers. Janne Seurujärvi /cent
Anne-Mari Virolainen /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Eelis Roikonen
utskottsråd Tuula Kulovesi.